

ДИБЕЦЬ Н. Ю.

СПЕЦИФІКА АДМІНІСТРАТИВНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОГО СТАТУСУ СУБ'ЄКТА ВЛАДНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ

У статті визначено специфіку адміністративно-процесуального статусу суб'єкта владних повноважень як обов'язкового суб'єкта адміністративного судочинства, що виступає як сторона публічно-правового спору та є носієм адміністративно-процесуальних прав та обов'язків, як делегований представник держави та у чітко встановлених законодавством межах зобов'язаний сприяти відновленню порушених прав, свобод та законних інтересів осіб в порядку адміністративного судочинства.

Ключові слова: адміністративне судочинство, адміністративно-процесуальне право, правосуддя, реформа, статус, суб'єкт, юрисдикція.

В статті определена специфика административно-процессуального статуса субъекта властных полномочий как обязательного субъекта административного судопроизводства, выступающего как сторона публично-правового спора и носителя административно-процессуальных прав и обязанностей, как делегированный представитель государства и в четко установленных законодательством границах обязан способствовать восстановлению нарушенных прав, свобод и законных интересов лиц в порядке административного судопроизводства.

Ключевые слова: административное судопроизводство, административно-процессуальное право, правосудие, реформа, статус, субъект, юрисдикция.

The article defines the specifics of the administrative-procedural status of the subject of power as a mandatory subject of administrative proceedings, acting as a party to a public dispute and is the bearer of administrative-procedural rights and responsibilities, as a delegated representative of the state and clearly established by law, is obliged to promote the restoration of violated rights, freedoms and legitimate interests of persons in administrative proceedings.

Key words: administrative justice, administrative procedure law, justice, reform, status, subject, jurisdiction.

Актуальність теми. Ефективність виконання адміністративними судами завдання щодо захисту прав, свобод та інтересів людини у публічно-правових відносинах прямо залежить від досконалості процесуальних норм, які утворюють відповідний правовий інститут [3, с. 19–23].

Багаторічна практика застосування Кодексу адміністративного судочинства України показала чимало його недоліків, усунення яких сприятиме однозначному розумінню та застосуванню його норм. Серед таких проблемних питань, які вимагають вирішення, є однозначне визначення поняття «суб'єкт владних повноважень» [3, с. 19–23].

Огляд останніх досліджень. Адміністративно-процесуальний статус суб'єктів владних повноважень комплексно аналізували у своїх наукових доробках такі вчені як О. Андруневчин, О. Анпілогов, О. Бачун, М. Гімон, І. Діткевич, О. Зубрицька, Н. Ільчишин, М. Копетюк, А. Крусян, О. Михайлов, К. Пуданс-Шушлебін, Т. Романюк, Р. Савчук, О. Сонюк, М. Тищенко, Л. Токмілова, І. Топорію. Цвіркун та ін.

При цьому, новітня реформа адміністративного судочинства вимагає нового перегляду питань адміністративно-процесуального статусу суб'єктів владних повноважень.

Мета статті полягає в тому, щоб аналізуючи адміністративно-процесуальні норми та науково-теоретичні позиції вчених визначити специфіку адміністративно-процесуального статусу суб'єкта владних повноважень.

Виклад основних положень. Структурно поняття «суб'єкт владних повноважень» складається принаймні з трьох основних концептуальних частин, з'ясування яких дозволить об'єктивно та адекватно окреслити його смислове навантаження. До основних концептуальних частин можна віднести: суб'єкт, влада, повноваження. Для суб'єкта права є характерними наступні дві ознаки. По-перше, це особа, учасник суспільних відносин, яка за своїми особливостями фактично може бути носієм суб'єктивних юридичних прав та обов'язків. Вона має володіти певними якостями, що пов'язані з свободою волі людини чи колективу людей, і до них відносяться: а) зовнішня відокремленість; б) персоніфікація; в) здатність виробляти, виражати та здійснювати персоніфіковану волю. По-друге, особа, що реально здатна володіти суб'єктивними правами та обов'язками, набула властивості суб'єкта права відповідно до правових норм. Ця здатність (властивість) в юридичній літературі називається правосуб'єктністю [5, с. 327–330].

Реалізація владних повноважень не завжди супроводжується застосуванням примусу (формулюванням імперативних вимог). Особливо яскраво це проявляється у сфері адміністративно-договірного регулювання суспільних відносин або у сфері надання приватним особам соціальної (матеріальної, фінансової тощо) допомоги. Ніхто не заперечуватиме проти того, що наведені дії є формою реалізації владних повноважень (повноважень, пов'язаних із реалізацією публічної влади), проте водночас вони позбавлені будь-яких імперативних аспектів [4, с. 10–14].

Під владними повноваженнями М. Вільгушинський розуміє засновані на нормах публічного права можливості суб'єктів публічної влади (суб'єктів владних повноважень) видавати юридичні акти та вчиняти дії, спрямовані на забезпечення реалізації публічного інтересу [4, с. 10–14].

Відповідно до Кодексу адміністративного судочинства України суб'єкт владних повноважень – це орган державної влади (у тому числі без статусу юридичної особи), орган місцевого самоврядування, їх посадова чи службова особа, інший суб'єкт при здійсненні ними публічно-владних управлінських функцій на підставі законодавства, в тому числі на виконання делегованих повноважень, або наданні адміністративних послуг [6].

В. Бевзенко переконує, що суб'єктом владних повноважень слід вважати: Президента України, орган законодавчої влади – Верховну Раду України, органи виконавчої влади – Кабінет Міністрів України, центральні та місцеві органи виконавчої влади, органи судової влади – Конституційний Суд України та суди загальної юрисдикції, Представництво Президента України в Автономній Республіці Крим, прокуратуру України, органи влади Автономної Республіки Крим – Верховну Раду, Раду Міністрів; органи місцевого самоврядування – сільські, селищні, міські, районні, обласні ради; посадову чи службову особу вищезазначених органів; інших суб'єктів під час здійснення ними владних управлінських функцій, наприклад, будинкові, вуличні, квартальні та інші органи самоорганізації населення, громадські формування з охорони громадського порядку і державного кордону тощо [2].

Ю. Ільницька переконує, суб'єктом владних повноважень може бути особа, що відповідно до норм права може мати суб'єктивні права та обов'язки, тобто виступати в якості їх носія. Поняття «суб'єкт владних повноважень» (суб'єкт з владними повноваженнями) визначає як органи державної влади, орган місцевого самоврядування, що здійснюють владні, управлінські функції на основі чинного законодавства, в рамках їх повноважень для забезпечення реалізації політики держави та захисту прав і інтересів людини і громадянина [5, с. 327–330].

Г. Ткач пропонує підходити до характеристики суб'єктів владних повноважень не через призму категорії «владні управлінські функції», а шляхом з'ясування визначальних рис поняття «владні повноваження». Під ними вона розуміє забезпечену законом вимогу уповноваженого суб'єкта належної поведінки і дій щодо громадян та юридичних осіб. Владним повноваженням, на її думку, притаманне таке: – здійснюються уповноваженими суб'єктами, представлені органами державної влади, органами місцевого самоврядування та інституціями, яким делеговано повноваження названих вище суб'єктів; – це веління (наказ, вимога, команда) другій стороні публічних правовідносин. Таке веління в більшості випадків має імперативний характер, тобто є обов'язковим до виконання. Ця обов'язковість забезпечена заходами примусу (відповідальності) в разі неналежної поведінки або дій другої сторони; – такі повноваження забезпечені законом, який є їх джерелом. Законодавчі акти окреслюють межі владних повноважень, пов'язують їх суб'єктів із правом; – мають потужне забезпечення – наявність системи гарантій, які сприя-

ють реалізації повноважень і стабільній діяльності державних органів. До цієї системи гарантій належать структурований апарат та корпус професіоналів, здатних кваліфіковано оцінювати ситуацію, здійснювати управління на високому професійному рівні [8; 4, с. 10–14].

І. Топор вказує, що суб'єкт владних повноважень – це суб'єкт (фізична чи юридична особа, інший суб'єкт), який має право, встановлене чинним законодавством, приймати (здійснювати) обов'язкові для виконання адресатами приписи (дії), у тому числі з метою реалізації делегованих повноважень, а також інший суб'єкт – учасник виборчих відносин чи відносин з референдуму». Саме така редакція дефініції «суб'єкт владних повноважень» дозволить охопити коло тих суб'єктів, яких чинне законодавство наділяє правом здійснювати розпорядчі, тобто обов'язкові для виконання дії (приписи), та уникнути непорозуміння щодо юрисдикції спорів за участі окремих категорій суб'єктів (наприклад, прокурора, виборчих комісій чи комісій з референдуму) [9, с. 343].

Отже, суб'єкт владних повноважень – це обов'язковий суб'єкт адміністративного судочинства, що виступає як сторона публічно-правового спору та є носієм адміністративно-процесуальних прав та обов'язків, як делегований представник держави та у чітко встановлених законодавством межах зобов'язаний сприяти відновленню порушених прав, свобод та законних інтересів осіб в порядку адміністративного судочинства.

Також відповідно до Кодексу адміністративного судочинства України відповідачем є суб'єкт владних повноважень, а у випадках, визначених законом, й інші особи, до яких звернена вимога позивача. Суб'єкт владних повноважень, на виконання повноважень якого подано позов до адміністративного суду є також і позивачем у адміністративній справі [6].

Здійснення суб'єктами владних повноважень адміністративної процесуальної правосуб'єктності в адміністративному судочинстві, набуття ними тих чи інших форм участі у вказаному судочинстві можливе лише у відповідності із правовими нормами, оскільки, як закріплено нормами Конституції України, виключно законами України визначаються: засади утворення і діяльності політичних партій, інших об'єднань громадян; організація і діяльність органів виконавчої влади, основи державної служби; судоустрій, судочинство, статус суддів, засади судової експертизи, організація і діяльність прокуратури, органів дізнання і слідства, нотаріату, органів і установ виконання покарань; основи організації та діяльності адвокатури; засади місцевого самоврядування; організація і порядок діяльності Верховної Ради України, статус народних депутатів України [1, с. 11–15].

Суб'єктам владних повноважень характерна така ознака як структурованість та системність, а отже, розглядаючи адміністративну процесуальну правосуб'єктність конкретного суб'єкта владних повноважень, варто мати на увазі, що вона (тобто правосуб'єктність) певним чином поширюється і на його структурний підрозділ, посадову чи службову особу. Водно час, правосуб'єктність суб'єкта владних повноважень, порівняно із правосуб'єктністю підрозділів цих суб'єктів (департаментів, управлінь, відділів, секторів), характеризується певними особливостями: • за змістом вона ширша, порівняно із правосуб'єктністю структурних підрозділів цих суб'єктів; • під час здійснення суб'єктом владних повноважень своєї адміністративної процесуальної правосуб'єктності може здійснюватися також і правосуб'єктність усіх або деяких його підрозділів; • момент виникнення адміністративної процесуальної правосуб'єктності у структурного під розділу суб'єкта владних повноважень може настати значно пізніше, аніж наділення цього суб'єкта правом суб'єктності; • правосуб'єктність суб'єкта владних повноважень, як правило, визначається законодавчим або підзаконним нормативно-правовим актом, тоді як правосуб'єктність підрозділу цього суб'єкта – індивідуальним нормативним актом, прийнятим самим суб'єктом [3, с. 13–17].

Загалом, специфічність адміністративно-процесуального статусу суб'єкта владних повноважень полягає у тому, що він є обов'язковою стороною адміністративної справи, і у більшості випадків є відповідачем, однак, фактично зобов'язаний довести свою «невинуватість», тобто довести суду правомірність своєї діяльності (рішення чи бездіяльності), що є предметом адміністративного позову (скарги).

Список використаних джерел:

1. Бевзенко В. М. Правові засади участі суб'єктів владних повноважень в адміністративному судочинстві. *Адвокат*. 2009. № 6. С. 11-15.
2. Бевзенко В. М. Суб'єкти владних повноважень у адміністративному процесі. *Актуальні питання цивільного та господарського права*. 2007. № 4-5.

3. Бевзенко В. М. Сутність адміністративної процесуальної правосуб'єктності суб'єктів владних повноважень. *Адвокат*. 2009. № 2. С. 13-17.
4. Вільгушинський М. До питання про сутність та зміст категорії «суб'єкт владних повноважень». *Віче*. 2013. № 12. С. 10-14.
5. Ільницька Ю. М. Щодо визначення сутнісних ознак суб'єкта владних повноважень. *Форум права*. 2011. № 2. С. 327-330.
6. Кодекс адміністративного судочинства України. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. №№ 35-36, 37. Ст. 446.
7. Скочиляс-Павлів О. В. Поняття суб'єкта владних повноважень в адміністративному судочинстві України. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Сер.: *Юридичні науки*. 2014. № 801. С. 19-23.
8. Ткач Г. Поняття владного повноваження. *Вісник Львівського університету*. Серія *юридична*. 2009. Вип. 49. С. 101-105.
9. Топор І. В. Процесуальний статус представника в адміністративному судочинстві. *Актуальні проблеми держави і права*. 2011. Вип. 60. С. 337-343.

УДК 351.741(477)

ДМИТРИК Р. В.

ОПТИМІЗАЦІЯ КРИТЕРІЇВ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО В УКРАЇНІ

У статті досліджено сутність та значення оптимізації критеріїв оцінювання ефективності діяльності поліцейського в Україні. Наголошено на особливостях законодавчого регулювання оцінювання ефективності роботи як поліцейського так й Національної поліції України загалом. Визначено сутність нормативно-правового забезпечення роботи поліцейського, на підставі чого зроблено висновок про неврегульованість окремих положень титульного закону про поліцію. Зроблено висновок, що рівень довіри населення до поліцейського залежить від ефективної його щоденної праці та належного виконання ним своїх службових обов'язків.

Ключові слова: оптимізація, критерії, рівень довіри серед населення, діяльність, поліцейський, Національна поліція України.

В статье исследована сущность и значение оптимизации критериев оценки эффективности деятельности полицейского в Украине. Отмечено особенностях законодательного регулирования оценки эффективности работы как полицейского так и Национальной полиции Украины в целом. Определена сущность нормативно-правового обеспечения работы полицейского, на основании чего сделан вывод о неурегулированности отдельных положений титульного закона о полиции. Сделан вывод, что уровень доверия населения к полицейскому зависит от эффективной его ежедневного труда и надлежащего выполнения им своих служебных обязанностей.

Ключевые слова: оптимизация, критерии, уровень доверия среди населения, деятельность, полицейский, Национальная полиция Украина.

The article examines the essence and significance of optimization of criteria for assessing the effectiveness of a police officer in Ukraine. The peculiarities of the legislative regulation of assessing the effectiveness of the work of both the police officer and the